

De tweede waarneming ooit in ons werkgebied van de gestreepte strandloper (*Calidris melanotos*) heeft er toe geleid dat vogelaars uit het hele land het baggerdepot, noordelijk van het Naardermeer, eind september hebben bezocht. Een het bleef niet bij één exemplaar; uiteindelijk waren er drie.

Jeroen Brandjes

Drie gestreepte strandlopers bij het baggerdepot Naardermeer

In de namiddag van zaterdag 18 september 1999 fietste ik 'met de klok mee' een rondje Naardermeer. Gezien de tijd van het jaar hoopte ik op het zien van een visarend vanuit één van de schuilhutten en andere leuke soorten in de plasjes van de Bovenmeent. Na een stukje over het Laarzenpad gelopen te hebben, kwam ik bij de schuilhut die uitkijkt over de Wijde Blik. Hier waren een jagende bruine kiekendief, een havik en een overtrekkende boomvalk de meest interessante soorten. Vooral roofvogels dus, maar geen visarend. Op en rond de

plasjes van de Bovenmeent bepaalden een drietal bontbekplevieren en een grote groep smienten (meer dan honderd) het beeld. Wat leuke trekvogels betreft, leverde een scan over de ruigte van de Bovenmeent enkele paapjes en een tapuit op.

Ontdekking

Voorbij de Machine – op circa driekwart van mijn rondje – fietste ik plotseling langs een baggerdepot. Blijkbaar was ik hier lang niet geweest, want ik kende deze bakken nog niet. Het spaarzaam begroeide slik

tussen de dijkjes werd ogenschijnlijk door weinig vogels be- lopen. Ik telde wat wintertalingen en kieviten, twee oeverlopers, een tiental watersnippen en een kleine strandloper. Ik wilde bijna al weer op mijn fiets stappen, toen vanachter een pluk vegetatie nog een foeragerende strandloper tevoorschijn kwam. Het formaat en het slanke postuur met de vrij kleine kop en lange hals en poten deden – ondanks het tegenlicht – direct een belletje rinkelen. Dit kon best eens een gestreepte strandloper zijn, een transatlantische zeldzaamheid

die ik nog kende uit het Lauwersmeer (mei 1993) en de Oostvaardersplassen (augustus 1995). Eenmaal omgelopen via de Meerkade en gunstiger opgesteld ten opzichte van het licht, kon ik vaststellen dat het inderdaad om een (waarschijnlijk juveniele) gestreepte strandloper *Calidris melanotos* ging! In opperbeste stemming kon ik de volgende kenmerken noteren.

Kenmerken

De overgang tussen de grijsbruine, zwak gestreepte borst en de witte buik was opvallend en

Calidris melanotos 4 (1).jpg

scherp. Dit is een belangrijk kenmerk dat bijvoorbeeld de gelijkende, maar anders geproportioneerde Siberische strandloper en gewone soorten als bonte strandloper uitsluit. De strandloper had verder een lichte wenkbrauwstreep op de bruingrijze kop, waarvan de kruin en teugel relatief donker waren en zorgden voor contrast. De bovendelen leken op afstand grijsbruin, maar van dichtbij hadden de schouderveren sepiakleurige centra en oranjebeige randen. De randen van de meeste dekveren waren meer geelbeige dan oranjebeige zodat zich op afstand een iets fletser baan over de vleugel leek te vormen. De mantel van het verse verenkleed vertoonde een lichte dubbele lengtestreping (als een snip maar dan niet zo opvallend) waarvan ik wist dat het goed paste op een juveniel. De vleugelpunten staken in rust niet of nauwelijks voorbij de staart. De poten en zwak aflopende, vrij korte snavel waren donker, maar niet zwartachtig (eerder de kleur van het bagger zelf). Af en toe vloog de strandloper naar een ander stukje slik. De vogel riep in de vlucht een rollend 'thriiu' of 'griik' (een soort kruising tussen de roep van een watersnip en een krombekstrandloper). De stuitzijden waren in de vlucht opvallend wit, de stuit zelf was donker. De vogel toonde dunne, weinig opvallende witte vleugelsepten. Eenmaal thuisgekomen verspreidde ik het nieuws onder enkele bekenden, onder wie Ed Vasseur en Ruud van Beusekom uit Huizen, en dook daarna zelfvoldaan in de boeken.

Voorkomen

De gestreepte strandloper broedt in Noordoost-Siberië en noordelijk Noord-Amerika en

overwintert normaliter in Zuid-Amerika (Van den Berg & Bosman, 1999). Jonsson (1993) bevestigde dat mijn waargenomen exemplaar een juveniel moest zijn en het formaat van de vogel ten opzichte van de kleine strandloper wees op een vrouwtje (deze is ongeveer 10% kleiner dan een mannetje). De pootkleur van de vogel bij het Naardermeer was donkerder dan de gemiddelde groenachtige kleur die ik in de boeken tegenkwam.

De soort waait vooral in de maanden mei en juli tot en met september de Atlantische Oceaan over en komt daarbij vanuit het meest frequent in Groot-Brittannië terecht, met alleen al in 1984 150 gevallen (Jonsson, 1993). In Nederland zijn na de eerste waarneming in 1961 tot en met 1998 78 waarnemingen gedaan van in totaal 84 exemplaren. De meeste exemplaren zijn gezien in de Oostvaardersplassen (14 exemplaren tot en met 1998) en het Lauwersmeergebied (ca. 11 exemplaren tot en met 1998). Sinds het gebruikelijk is om bollen velden in de kop van Noord-Holland in het najaar onder water te zetten, worden ook hier relatief veel gestreepte strandlopers ontdekt (ca. 10 exemplaren tot en met 1998). In het gebied tussen Vecht en Eem is de gestreepte strandloper zeer zeldzaam. Mijn waarneming bleek betrekking te hebben op het tweede exemplaar ooit (Van den Berg & Bosman, 1999). De eerste (toen nog 'Amerikaanse') gestreepte strandloper betrof een exemplaar dat op 27 en 28 augustus 1981 aanwezig was op de befaamde slikveldjes van de Stichtse Brug (zelfs samen met de landelijk nog veel zeldzamere Bairds strandloper, die hier van 23 tot 28 augustus verbleef).

Voor onze regio een bijzonder leuke waarneming dus. Maar het zou 18 jaar ná de waarneming van het eerste exemplaar bij de Stichtse Brug niet bij dit tweede exemplaar blijven.

Tweede

Direct na mijn telefoontje haastte een enthousiaste Ruud van Beusekom zich naar het baggerdepot. Aangekomen op de plek van bestemming zag hij vervolgens niet één, maar twee forse strandlopers met lange vleugels wegvliegen en verderop landen. Ruud maakte zijn reputatie waar door behalve de vrouwelijke juveniele gestreepte strandloper diezelfde avond nog een mannelijke juveniel (duidelijk groter en minder slank) erbij te ontdekken!

In de week die volgde ben ik geregeld uit mijn werk even wezen kijken. Het foeragerende duo was veelal gemakkelijk te vinden in de bakken met zeer ondiep water, maar niet in de volledig droge bakken. Enkele bonte strandlopers hadden zich bij het juveniele paartje aangesloten en nu en dan dook de ene kleine strandloper weer op. Ik vond het forse mannetje meer roodbruin op de bovendelen en duidelijkere 'snipstrepen' op zijn mantel hebben. Ook was de snavel iets langer en forser en waren de poten lichter (groenachtig).

Geregeld kwam ik bij het baggerdepot (groepjes) vogelaars tegen (ik had de waarneming óók op de 'Dutch Birding'-vogellijn ingesproken, ondermeer in de wetenschap dat het landweggetje aan deze zijde van het Naardermeer wél toegankelijk is. Niet iedereen zal deze redenering begrijpen, maar het heeft te maken met een ooit ontsnapte sporenkievit). Van een van de vogelaars kreeg ik te horen dat op zaterdag 18 september – de

dag van de ontdekking – in Nederland maar liefst 7 gestreepte strandlopers op vier verschillende locaties werden waargenomen. Een neveneffect van orkaan Floyd?

Derde

Of het allemaal nog niet genoeg was, verscheen op woensdag 22 september een derde gestreepte strandloper ten tonele, opnieuw een juveniel. In de dagen die volgden, kon het trio vaak in één kijkerbeeld bekeken worden, doorgaans in gezelschap van drie of vier bonte strandlopers. Tevens pendelde de visarend met de regelmaat van een busdienst heen en neer tussen Gooimeer en Naardermeer of speurde het Groote Meer af (hierbij regelmatig boven de bomen van de Meerkade verschijnend).

De laatste dag dat ik het drietal gestreepte strandlopers zag, was zondag 26 september. Van anderen heb ik begrepen dat er op dinsdag 28 september nog altijd drie aanwezig waren en op 29 september nog tenminste één. Op vrijdag 1 oktober ben ik voor het laatst wezen kijken, maar ik trof in de baggerbakken – behalve een ronkend graafwerktuig – géén strandlopers meer aan. Echter, in hetzelfde kijkerbeeld waarin ik de trouw rondvliegende visarend volgde, verscheen plotseling een mannetje slechtvalk, een geweldig gezicht! De slechtvalk verdween uiteindelijk in zuidwestelijke richting, de visarend achter de bomen van de Machine.

Conclusie

Er gaan dagen voorbij dat ik liever door natuurreservaten struin dan dat ik een grote bak bagger bestudeer, maar het baggerdepot Naardermeer en omgeving heeft met soorten als gestreepte

strandloper, kleine en bonte strandloper, grote zilverreiger, visarend, wespendief (vier op 23 september), slechtvalk, paapje, etcetera garant gestaan voor twee weken subliem vogelen in eigen regio!

Literatuur

Jonsson, L., 1993. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Tirion, Baarn.

Berg, A.B. van den & C.A.W. Bosman, 1999. Zeldzame vogels van Nederland. GMB, Haarlem / KNNV, Utrecht.